
Seksuell helse er en menneskerett

ANMELDELSER

ANNE ESKILD

Overlege på Kvinneklubben
Akershus universitetssykehus

Kristine Sommerset Bjartnes

Kvinnehelse i krisetid

Pandemiens konsekvenser i Norge og verden. 186 s., Oslo: Universitetsforlaget, 2023. Pris NOK 399

ISBN 978-82-15054-65-0

Kristine Sommerset Bjartnes har skrevet en bevisstgjørende bok om hva kvinnehelse er og om vedtak og tiltak i nyere tid som har hatt betydning for kvinners helse over store deler av verden. Forfatteren forteller om hvilke internasjonale organer som vokter kvinners helserettigheter, og om enkeltindividers innsats for å skaffe kvinner prevensjon, trygg abort, svangerskapsomsorg og beskyttelse mot vold.

Bjartnes er utdannet ved NTNU med mastergrad i likestilling og mangfold, og hun jobber nå for FN i New York. Boka er lettlest og kan være av interesse for alle som vil forstå mer om hvordan helsetjenester påvirkes av moral, lover og prioriteringer.

Bokas undertittel «Pandemiens konsekvenser i Norge og verden» er litt villedende. Leseren må ikke tro at boka handler om koronapandemien, selv om forfatteren bruker pandemien som et eksempel på at reproduktive helsetjenester nedprioriteres i krisetider. Blant annet kan kriser bli aktivt brukt for å forhindre tilgangen til abort.

Den første delen av boka er, etter min mening, best. Her forklarer forfatteren begreper vi i liten grad lærer om på medisinstudiet, men som vi burde kjenne til: seksuelle rettigheter som må oppfattes som en del av menneskerettighetene, seksuell rettferdighet, biomakt og biopolitikk. Hun illustrerer biopolitikk med eksempler fra USA, Polen og Russland, og beskriver hvordan anti-liberal biopolitikk brer om seg i verden når kvinners, homofiles og transpersoners rettigheter innskrenkes i mange land.

Politiske motsetninger innad i et land og mellom land dreier seg ikke sjelden om seksuelle rettigheter. Hvis for eksempel den offisielle politikken i et land legitimerer sex utelukkende i heteroseksuelle ekteskap, blir det vanskelig å oppnå internasjonal konsensus om seksuelle rettigheter, eller å tilby prevensjon og abort til kvinner som ikke er gift. I USA ble abortbestemmelsene overført fra grunnloven til hver enkelt stat i juni 2022. Biopolitikk blir dermed en viktig valgkampsak. Prideflagget som vaier overalt i juni, er også et resultat av biopolitikk.

Bjartnes har skrevet en bok som er verdt å lese. Den får meg til å lure på hva morgendagens begrensinger for reproduktiv helse vil være i et land som Norge? Hun referer til FN-konferansen i 1994 der det var enighet om at kvinner har rett til å bestemme når og hvor mange barn hun vil ha. Mon tro hvor valgfritt «når» kan bli, og hvilken rolle internasjonal fertilitetsindustri vil få.

Publisert: 20. november 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0461

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 28. mars 2026.